

τι ὀφείλομεν νὰ φυλάττωμεν καὶ νὰ εκπληρώμεν δικαιώματα καὶ καθήκοντα πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἐὰν θέλωμεν νὰ εὐαρεστήσωμεν εἰς τὸν Θεόν, καὶ νὰ ζῶμεν ὅσον ἐνεστὶν ἐπὶ γῆς εὐδαίμονες. Τὰ καθήκοντα ταῦτα εἶναι αἱ κοινωνικαὶ ἀρεταί, περὶ ὧν θέλομεν ὁμιλήσει, ἀφοῦ πρῶτον θεωρήσωμεν τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας.

Ἡ ἀνθρωπίνη λοιπὸν κοινωνία εἶναι ἐν γένει ἔνωσης ἀνθρώπων, σκοπὸν ἔχουσα τὸ κοινὸν εἰς πάντας καλόν. Δύο διὲ εἶναι τὰ εἶδη τῆς κοινωνίας ταύτης, ἡ μὲν μερικὴ, ἡ δὲ κοινὴ. Μερικὴ κοινωνία λέγεται, ὅταν συζῶσι τινὲς ἄνθρωποι, ὡς ὁ ἀνὴρ μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ γυναίκος, οἱ γονεῖς μετὰ τῶν τέκνων, καὶ ἄλλαι διάφοροι συγκαινωνίαι, κατὰ συνθήκην γραπτὴν ἢ ἄγραφον. Κοινὴ δὲ κοινωνία εἶναι ἡ ἐκ πολλῶν τοιούτων μερικῶν πολιτικῇ ἔνωσις· ὅθεν γίνεται φανερόν, ὅτι αἱ κοινωνίαι εἶναι ἄλλαι μεγαλύτεραι καὶ ἄλλαι μικρότεραι· καὶ αὐτὸ δὲ ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς παγκόσμιος κοινωνία, πάσας τὰς ἄλλας περιλαμβάνουσα. Ἐν τῇ παγκοσμίῳ ταύτῃ κοινωνίᾳ περιέχονται τὰ ἔθνη· λέγεται δὲ ἔθνος, πλῆθος ἀνθρώπων, λαλούντων τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ ἐχόντων γενικῶς τὴν αὐτὴν κυβέρνησιν. Ἐν ἐκάστῳ δὲ ἔθνει περιλαμβάνονται ἄλλαι μικρότεραι κοινωνίαι ἀνθρώπων, συγκροτοῦσαι τὰς πόλεις, τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰς κώμας. Τὰ ἔθνη ἔχουσι διαφόρους κυβερνήσεις, αἵτινες λέγονται Πολιτεῖαι. Ὅταν ἡ φροντίς τῆς κυβερνήσεως πρὸςδίδωται εἰς ἓνα μόνον ἄνθρωπον ὑποτασσόμενον εἰς τοὺς νόμους, λέγεται *μοναρχία* ἢ *κυβέρνησις μοναρχικὴ*· ὅταν εἰς πολλοὺς, εἶναι ἡ *ἀριστοκρατία*, ἢ *δημοκρατία*· *ἀριστοκρατία* μὲν, ἐὰν ἡ κυβέρνησις ᾖ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀρίστων πολιτῶν διὰ τὸ γένος αὐτῶν, διὰ τὴν παιδείαν, διὰ τὰς ἀρετὰς αὐτῶν καὶ διὰ τὸν πλοῦτον· *δημοκρατία* δὲ, ὅταν ὁ δῆμος, ἡ γούνη ὁ λαὸς, ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν· *τυραννία* δὲ λέγεται, ὅταν εἷς μόνος ἐξουσιάζῃ χωρὶς νὰ ὑποτάσσῃται εἰς τοὺς νόμους. Ἐκάστη ὅμως τούτων τῶν κυβερνήσεων εἶναι διαφόρως συγκεκερασμένη· ὅθεν γεννῶνται καὶ διάφοροι μορφαὶ τοῦ αὐτοῦ κυβερνητικοῦ εἶδους. Ἀλλ’ ὅπως καὶ ἂν ᾖ, δὲν διδεται κατὰ τὴν λέξιν, οὔτε *μοναρχία* ἀπόλυτος, οὔτε *ἀριστοκρατία*, οὔτε *δημοκρατία*, ἀλλ’ οὐδὲ *τυραννία*· διότι οὐδεμία δύναται τότε νὰ *βασταχθῇ* καθ’ ἑαυτὴν ἀπολύτως, ἀλλ’ ἐκτρεπόμεναι διαλύονται καὶ πίπτουσιν, ὡς καχεκτικά καὶ σπληνικά σώματα. Ὅποιον λοιπὸν καὶ ἂν ᾖ τὸ εἶδος τῆς κυβερνήσεως ἐκ τῶν τριῶν πρώτων, πρέπει ἀναγκαιῶς νὰ ἀποτεί-